

Nærbulletin & Miljø

Teknoløsning for CO₂?

side 3

Japansk plutonium på tur

side 4

Nytt utvalg for avgasser

side 5

Sprenger ammunisjon på Løkken

side 7

Intet nytt fra Gro

siste side

Norge hemmeligholder hvaldata?

Utenlandske forskere hevder at Norge er verre enn Japan når det gjelder åpenhet omkring vågehvalforskningen. De som har prøvd å gå norsk hvalforskning etter i sømmene, har gjentatte ganger opplevd at Norge bare delvis har oversendt sine hvaldata. Lars Walløe, leder for sjøpattedyrprogrammet, sier dette er løgn.

OLA FLYUM

Påstandene kommer fra Thomas Lyrholm – en av Sveriges rådgivere i IWC (Den internasjonale hvalfangstkommisjonen) og Justin Cooke – en britisk forsker som representerer World Conservation Union (IUCN) i IWC. De mener at Norge har somlet med å overlevere fangstdata til kommisjonen. I tillegg har dette materialet vært ufullstendig. Dette har ført til at den vitenskapelige komiteen har vært tvunget til å godta Norges bestandsberegninger for vågehval.

Hemmelighetskremmeri

Justin Cooke er en av verdens fremste eksperter på bestandsberegninger. I begynnelsen av 80-tallet arbeidet han også sammen med norske hvalforskere, og kan lese norsk. I to år har han ventet på å få tilgang til et komplett bakgrunnsmateriale for Norges bestandsberegning for vågehval.

– Ingen har kunnet bestride de norske bestandsberegningene, fordi ingen andre enn Norge har hatt tilgang til forskningsmaterialet. Dette er en form for hemmelighetskremmeri som er høyst uvanlig, sier Cooke.

– Likevel ble den norske bestandsberegningen godtatt av IWC?

– Vi var tvunget til å godta dem fordi vi ikke hadde andre beregninger. Det vitenskapskomiteen ble enige om, var at vi kunne akseptere dem inntil videre.

– Japan bedre

– Selv Japan, som har en stor kommersiell interesse i hvalfangsten, er mer åpne på slike data enn Norge. I den senere tid har Norge skjerpet seg, og IWC har fått oversendt det norske råmaterialet. Likevel vet jeg ikke hvor komplett det er, da jeg først fikk det oversendt i forrige uke, sier Cooke.

– Årsaken til at jeg tar et forbehold om nytten av dette materialet, er at jeg tidligere har opplevd at Norge ikke har sendt alle data. Det gjelder særlig en beregning jeg gjorde i 1990 på bestandsutviklingen for vågehval i perioden 1951–83. Etter mine beregninger gikk bestandsutviklingen ned til 45 prosent av det opprinnelige nivå. Dette resultatet ble angrepet fra norsk side på grunnlag av feil i de norske fangstdata. Disse hadde jeg brukt uten å vite at de var feilaktige. I 1991 fikk jeg korrigerte data fra Norge, og rettet opp alle feil.

– De norske forskerne bekreftet at nå var alt i orden og jeg trodde jeg var ferdig med denne saken. Til min overraskelse offentliggjorde de i 1992

et angrep på mine beregninger. De hadde ikke funnet noen feil, men jeg ble likevel angrepet fordi jeg hadde gjort feil året før, sier Justin Cooke.

«Ren løgn»

Lars Walløe avviser påstandene om norsk hemmelighets-hold:

– Løgn! Denne kritikken har vi hørt utallige ganger, men vi har god samvittighet. Alt norsk forskningsmateriale er oversendt IWC sekretariatet i Cambridge, sier Walløe.

– Er absolutt alt materiale oversendt?

– Vi har oversendt alt materiale, men ikke data fra årets forskningsfangst. Det vil bli oversendt senere.

– Er det så at dere har oversendt bare deler av forskningsmaterialet?

– Nei, ikke bevisst. Vi oppdaget noen mangler i sommer, men det er nå oversendt.

Dr. Ray Gambell ved IWCs sekretariat sier at Norge har hatt et problem med å oversende alt forskningsmateriale pre-sist, men sier at dette er bedret seg i de senere år. Han har ikke oversikt over hva de har mottatt fra Norge, og kan derfor ikke uttale seg om materialet i dag er komplett. Gambell vil ikke spekulere i om det ligger noen politiske motiver bak manglene i de norske hvaldatene.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka Telefon: (02) 71 55 20
0505 Oslo 5 Telefax: (02) 71 56 40
Bankgiro: 1720.05.00717 Annonser: (02) 11 61 90
Postgiro: 5 09 46 02 Produksjon:
Ansv. red.: Gunnar Bolstad GPG Sats & Trykk as, Oslo

Tid for nyanser

Den norske regjeringen har erfart at internasjonal opinion ennå ikke er moden for norsk hvalfangst. Mye tyder på at det samme er tilfelle for næring, forvaltning og forskning i Norge.

Det er synd å si at det internasjonale samfunnet har reagert nyantert på den norske erklæringen om å starte kommersiell hvalfangst, koste hva det koste vil. Til gjengjeld har den norske skråsikkerheten vært øredøvende. Samstemmigheten mellom presse, regjering, forvaltning, næring og forskning var massiv. Først de siste ukene har enkelte nyanser fått innpass i den offentlige debatten.

Selv i regjeringsskretser har edrueligheten nådd et slikt nivå at man har vært i stand til å innse at anklagene om dyreplageri kanskje har et poeng ved seg. De såkalte sprengharpunene har vist seg å ha flere svakheter. Professor Kåre Elgmork sammenlikner fangstmetodene med i verste fall å slepe en elg etter bilen. Selv de mest hardbarkede naturrealister kan ikke forbli upåvirket av et slikt bilde.

Flere har lansert begrepet «økologisk fangst». Et slikt uttrykk ligger farlig nær opptil NHOs vulgarisering av «bærekraftig utvikling». *Bærekraftig vekst*, heter det i de kretser. Begrepet «økologisk fangst» bærer bud om en tro på at mennesket skal kunne styre og regulere naturen som en maskin, en ideologi som de fleste naturvernere neppe kan slutte seg til.

Nå avdekkes også internasjonal skepsis mot selve bestandsberegningen, som utgjør basis for fangstvedtaket. Er det slik at norske forskere har lagt kjelker i veien for en forsvarlig beregning? Her må kortene på bordet.

Internasjonalt miljøvern omfatter mer enn krangelen om noen tusen hvalskrotter. I en tid der gjøk og sisik, trost og stør knapt gidder å pakke kofferten fordi det blir stadig mer behagelig å bli hjemme vinterstid, bør Norge ikke glemme sitt ansvar også for andre forhandlingstemaer.

Verden er ikke større enn at John Knauss, en gråhåret brumlebasst tversoversløyfe og bred gange, var amerikansk delegasjonsleder både til Bergenskonferansen, klimakonferansen i Geneve og hvalfangstkommissjonen i Glasgow. Etter å ha vært skyteskive for internasjonal presse utallige ganger, kan vi gjette hvilken nytelse det må være for ham å refse Norge for å reservere seg mot internasjonale overenskomster.

Hvalsaken er nå så opphetet på begge sider at det trolig er lurest å kjøle hodet før man iverksetter drastiske vedtak.

Gunnar Bolstad

Miljø inn i valgkampen

– Bill Clinton har forandret seg fra å være en trussel mot miljøet til å bli en ekstremistisk forsvarer av det, sa president George Bush i en tale nylig. Mye tyder på at miljøet er i ferd med å bli viktigere i den amerikanske valgkampen.

GUNNAR BOLSTAD

– Bill Clintons politikk vil føre til tap av tusenvis av jobber i bilindustrien, hevdet Bush i sin tale i Michigan. Stridens kjerne er et kongressforslag om økt drivstoffeffektivitet. Både Clinton og hans visepresidentkandidat Al Gore støtter forslaget om å øke effektivitetskravene til 40 miles per gallon (cirka 0,55 liter pr. mil).

– I Michigan alene ville dette bety at 40.000 arbeidere ville gå fra samlebandet til ledighetskøen, sa Bush i sin tale. Samtidig delte valgkampmedarbeidere ut løpesedler der det het at kravet også ville føre til at tusener av mennesker ville miste livet i trafikkulykker fordi bilene ville bli lettere og at reformen samlet ville nedlegge mellom 150.000 og 300.000 arbeidsplasser. Kilden bak disse tallene er bilfabrikantenes bransjeorganisasjon.

– Forslaget ville være morsomt hvis det ikke hadde vært for det at en av seks jobber i USA er knyttet til bilindustrien, sa Bush.

Uventet støtte

Clinton og Gore får uventet støtte fra bilfabrikarbeidernes organisasjoner. – Vi lar oss

ikke dupere av presidentens gjennomslittige argumentasjon, sier fagforeningslederen Owen Bieber til The Washington Post.

– Faktum er at Gerge Bush og hans «sitte-på-gjerdet»-politikk har kostet Michigan og USA tusenvis av arbeidsplasser i tillegg til at han har økt skattenivået, hevdet en talsmann for Clinton.

– Det er absurd å tro a vi kan fortsette med våre standarder, når japanere og europeere introduserer bimodeller som bare bruker 0,2 liter på mila, sier Albert Gore. – En av grunnene til at vi har mistet 250.000 jobber i bilindustrien under republikansk styre, er nettopp utenlandsk konkurranse av energieffektive biler. Vi kan selvfølgelig late som vi kan skape en sunn økonomi ved å ødelegge miljøet, men det er et selvbedrag. Hvis det var sant, ville Øst-Europa vært et økonomisk kraftsentrum, sier Gore.

Fem prosent ned

Kongressforslaget vil medføre at importen av olje til USA kan reduseres med to millioner fat om dagen innen 2008 og eliminere 300 millioner tonn karbondioksidsutslipp, fem prosent av USAs samlede utslipp.

Ny journalist

Jon Knut Berg (27) har begynt som ny journalist i Naturvernforbundets redaksjon. Berg er cand.mag. og har tidligere jobbet i bladet Folkeveit.

CO₂-sensasjon på gang?

Elkem Technology i Kristiansand arbeider etter det Natur og Miljø Bulletin erfarer med en ny miljøteknologi som kan bli en sensasjon i forhold til CO₂-problemet.

JON KNUT BERG

Den nye teknologien kan komme til å redusere CO₂-utslipp fra stasjonære kilder på en svært energieffektiv måte. Dermed kan gassbruk i industri og kraftverk bli langt mer interessant enn idag utfra et miljøsynspunkt.

Etter det Natur og Miljø Bulletin erfarer, kan den nye teknologien være tatt i bruk om åtte til ti år. Nå driver Elkem Technology med en studie på oppdrag for Hydro.

Fungerende leder i LOs næringslivsavdeling, Knut Weum, sier til Natur og Miljø Bulletin at han forsøker å trekke i trådene for å få realisert CO₂-prosjektet. Han sier det er flere miljøer som driver med forskning om dette.

– Får vi dette i havn kan det bety milliardinntekter for norsk industri. Teknologien kan brukes over hele verden, og det er enormt marked, sier han.

Ikke energitap

I dag er det fullt mulig å skille ut CO₂ fra gassen, men det er meget energikrevende og dermed kostbart. Hovedpoenget med den nye teknologien er å lage ren oksygen som kan brukes i forbrenningen av gass i stedet for luft. Ut av forbrenningen vil det komme eksos som består av konsentrert CO₂ og vann. Dette er enkelt å skille, og CO₂-gassen kan deponeeres i reservoarer eller brukes som syntesemiddel i industriproduksjon.

– Til forskjell fra destillering, som brukes i dag, kan det teoretisk bli langt mindre energitap i den nye prosessen, forteller forsker Erik Lindeberg i SINTEF.

Med støtte fra NTNØ og SFT arbeider Elkem med å framstille oksygen på en ny måte. Denne nye metoden har potensiale i seg til å være langt mindre energikrevende enn dagens metoder. Formålet med denne forskningen er å bleke papir med oksygen i stedet for klor.

Men hvis Elkem klarer å framstille ren oksygen, kan dette også brukes i forbrenning, slik at CO₂-problemet fra stasjonære kilder kan løses.

Hemmelig

Det er mye hemmelighetskremmeri rundt den nye teknologien. Det foregår et kappløp mellom flere teknologiske miljøer i verden om å være først med et ferdig konsept. Dagfinn Winterstø ved Elkem Technology vil overfor Natur og Miljø bulletin overhodet ikke si noe om forskningsarbeidet som pågår.

– Kan du bekrefte at Elkem på oppdrag fra Hydro utvikler en ny teknologi som kan løse CO₂-problemet fra stasjonære kilder?

– Det vil jeg ikke kommentere, sier Winterstø. Men Natur og Miljø Bulletin har vært i kontakt med andre personer i Elkem, både i Oslo og Kristiansand som bekrefter at Elkem Technology driver med forskning om en ny CO₂-teknologi.

NOTISER

Likkister fra 1600-tallet kan gi et svar på hvor mye menneskelig aktivitet påvirker atmosfæren. Tre hermetisk lukkede blykister ble nylig funnet i Maryland, USA, og forskere har store forhåpninger til hva innholdet i kistene kan si om for eksempel drivhuseffekten.

Hittil har forskerne brukt luftboblere i polaris- og atmosfæreforskningen, men det har vært vanskelig å tidfeste nøyaktig når denne luften er fra.

Arbeidet med å få ut luftprøver fra kistene vil starte i oktober.

(New Scientist)

Fra 1.oktober 1993 gjennomføres skjerpede avgasskrav for

tunge kjøretøy. Norge følger EF og innfører det såkalte EFs A-krav for avgassutslipp. Det erstatter det tidligere vedtaket om å innføre USA-91-kravet fra denne datoen. Fra 1.oktober 1996 innføres EFs B-krav, akkurat som i EF. Kravet omfatter alle kjøretøy over 3,5 tonn som førstegangsregistreres.

Overingeniør Jo Follestad i Vegdirektoratet sier at reduksjonen i NO_x-utslipp er omtrent den samme ved kravene USA-91 og EFs krav. Han tror ikke at overgangen til de nye kravene blir problematisk.

– Ettersom alle EF-landene innfører kravene likt med oss, vil bilfabrikantene sørge for å

ha de nye modellene klar i god tid, sier Follestad.

NSB og Norges Naturvernforbund skal nå samarbeide om å rydde opp langs jernbanelinjen Oslo – Lillehammer. Tilreisende til OL på Lillehammer skal få et godt førstetrykk av norsk natur.

15. september skal det være en befaring med tog for å kartlegge forsøplingen langs ruten. Kommuner og bedrifter blir så oppfordret til å rydde opp på sine områder. Det kommer også en oppfordring om maling og beplantning, og kommunene anmodes om å ta imot søppel uten betaling.

Ny befaring skal utføres høsten 1993.

Høyere bølger

Den gjennomsnittlige bølgehøyden i Nord-Atlanteren har steget med 30 prosent de siste 30 årene, ifølge det britiske forskningsrådet for naturvitenskap (NERC).

GUNNAR BOLSTAD

Forskerne er imidlertid i villrede om hva økningen i bølgehøyden skyldes. Vindhastigheten, som oftest er den viktigste faktoren for bølgedannelse, har nemlig ikke økt nevneverdig i den samme perioden.

Sheldon Bacon ved NERC tror at den økte bølgehøyden skyldes endringer i atmosfæren, særlig i krysningspunktet mellom det generelle lavtrykksområdet rundt Island og det tilsvarende høytrykksområdet rundt Azorene.

Ifølge Bacon kan det forholde seg slik at vinden blåser mer enhetlig i en og samme retning, med den følge at bølgehøyden vokser. Sterk, men skiftende vind, gir mindre grobunn for høye bølger. Bacon understreker overfor avisen The Independent at dette trolig bare er en brøkdel av forklaringen. Også ved Det norske meteorologiske institutt understrekes det at det foreligger lite systematisert materiale, men at dette er et område som krever mer forskning.

Offshore

Enkelte forskere har den siste tiden pekt på muligheten for at hyppigheten av stormer og orkaner kan komme til å øke som en følge av en global oppvarming.

På et seminar i Bergen i månedsskiftet november/desember skal norske eksperter se nærmere på klimautviklingen i Nordsjøen og eventuelle konsekvenser for offshore-virksomheten.

Kommisjon i Geneve?

Den sveitsiske regjeringen trapper opp sin lobbyvirksomhet for å bli tildelt vertskapet for den nye FN-kommisjonen for bærekraftig utvikling. Regjeringen ber parlamentet om å bevilge nesten en million kroner til kampanjearbeid for å få senteret til Geneve.

Den sveitsiske regjeringen har tidligere lovet å stille mer enn 26 millioner kroner til rådighet dersom kommisjonen legges til Geneve. Etableringen av en slik kommisjon ble vedtatt under Rio-konferansen i juni. Det er ennå uklart hvilken betydning og mandat en slik kommisjon vil få.

Flere andre byer ønsker å bli vertskap for kommisjonen, blant andre Sevilla, Montreal og San Jose. Geneve vil i sin søknad legge vekt på at byen allerede langt på vei er verdens miljø- og utviklingshovedstad, som vertskap for WHO, Verdens Meteorologiorganisasjon (WMO), ILO og en stor avdeling av UNEP, som riktignok har sitt hovedkvarter i Nairobi. *Associated Press*

Avgasskrav for lastebil

ANDERS GJESVIK

Fra 1. oktober 1993 gjennomføres skjerpede avgasskrav for tunge kjøretøy. Norge følger EF og innfører det såkalte EFs A-krav for avgassutslipp. Det erstatter det tidligere vedtaket om å innføre USA-91-kravet fra denne datoen. Fra 1. oktober 1996 innføres EFs B-krav, akkurat som i EF. Kravet omfatter alle kjøretøy over 3,5 tonn som førstegangsregistreres.

Overingeniør Jo Follstad i Vegdirektoratet sier at reduksjonen i NO_x-utslipp er omtrent den samme ved kravene

Livsfarlig atomlast til Japan

En av historiens mest kontroversielle skipslaster er på vei fra Yokohama i Japan til Cherbourg i Frankrike. 4.700-tonneren «Akatsuki Maru» seiler til Cherbourg for å hente ett tonn plutonium til bruk i japanske atomreaktorer.

GUNNAR BOLSTAD

Plutoniumet er gjenvunnet fra brukt japansk atombrensel. Gjenvinningen har foregått i Cap de la Hague i Frankrike og Sellafield i Storbritannia. Lasten skal være stor nok til å konstruere over 100 atomstridshoder, dersom den skulle falle i gale hender.

Hemmelig

Ruten og tidsplanen for seilingen er strengt hemmeligholdt. Skipet er trolig fremme i Frankrike i slutten av september, og vil vende tilbake til Japan med den farlige lasten i løpet av november.

Flere regjeringer og organisasjoner har protestert mot plutoniumtransporten, som er den første skipslasten av dette slaget siden 1984. Sør-Afrika, Hong Kong og Indonesia har allerede forbudt skipet å seile i deres farvann. Greenpeace International har stilt seg i spissen for en kampanje mot seilingen, og får følge av flere andre organisasjoner.

sen for en kampanje mot seilingen, og får følge av flere andre organisasjoner.

USA, som har disposisjonsretten til plutoniumet, har imidlertid godkjent seilingen, og har stilt satelittovervåkning av skipets rute til rådighet. Atombrenselet ble i sin tid skipt til Japan fra USA i form av uranstaver.

Kanonbåt

Selv om USA holder skipet under satelittovervåkning, vil skipets eneste reelle forsvar være en japansk kanonbåt som er bygget spesielt for formålet. Mange kritikere frykter at dette skal gjøre «Akatsuki Maru» til et drømmemål for internasjonal terrorisme. Paul Leventhal, leder for det Washington-baserte Nuclear Control Institute, peker på at skipet på sin minst 48.000 kilometer lange ferd vil omgis av færre sikkerhetstiltak enn ved den forrige seilingen i 1984. Det amerikanske TV-selskapet ABC meldte i helgen at kanonbåten til over-

mål har hatt et maskinuhell og satt kursen tilbake for reparasjon.

Mange frykter også for rene skipsuhell. Den amerikanske kongressrepresentanten Neil Abercrombie (Dem.) fra Hawaii, advarer i The Washington Post mot «et flytende Tsjernobyl».

Det er også avslørt at skipet er forsikret for bare 20.000 engelske pund, noe som gjør det uklart hvem som er ansvarlig ved eventuelle uhell.

30 tonn

Ifølge den britiske avisen Daily Telegraph planlegger Japan å importere over 30 tonn plutonium innen 2010. På grunn av den globale atomnedrustningen er det nå et stort overskudd av plutonium i verden.

Japan skal bruke plutoniumet i prototyper av hurtigformeringsreaktorer og vanlige kommersielle atomkraftverk. Dette er ledd i en langsiktig strategi for å starte med resirkulering av brukt brennstoff.

John Gray leder kommisjon

Professor i marinbiologi ved Universitetet i Oslo, John Gray, skal lede en internasjonal granskingskommisjon som skal se nærmere på miljøkonsekvensene av Øresundsforbindelsen mellom Sverige og Danmark.

Den foreslåtte broforbindelsen mellom Sverige og Danmark er svært omstridt, og både svensk og dansk miljøbevegelse kjemper med nebb og klør mot prosjektet. Slik forslaget nå foreligger, åpner det for enda større personbiltrafikk mellom de to landene, uten at jernbaneltrafikken gis noen prioritet.

Til Gøteborgsposten sier Gray at hensynet til vanngjennomstrømningen og våtmarkene kommer til å stå sentralt i kommisjonens arbeid.

USA-91 og EFs krav. Han tror ikke at overgangen til de nye kravene blir problematisk.

– Ettersom alle EF-landene innfører kravene likt med oss, vil bilfabrikantene sørge for å ha de nye modellene klar i god tid, sier Follstad.

Foruten Gray, vil både Tyskland, Finland, Polen, Russland og de tre nye baltiske statene bli representert i kommisjo-

nen. Hverken svenske eller danske eksperter vil få plass i kommisjonen. John Gray er britisk statsborger, men har bodd i Norge i 16 år og har vært rådgiver både for FN og for den norske regjeringen i havforurensingsspørsmål.

Den svenske regjeringen har tidligere i år gitt uttrykk for at en kritisk konklusjon fra en uavhengig vitenskapskommisjon vil kunne skrinlegge hele broprosjektet.

Samleutvalg for luftutslipp

Et nytt interdepartementalt utvalg som skal samordne tiltakene for de forskjellige luftutslippene er under organisering. Utvalget skal finne de mest kostnadseffektive tiltakene mot CO₂, SO₂, NO_x og VOC.

ANDERS GJESVIK

– Vi arbeider nå med å organisere det framtidige interdepartementale arbeidet med luftforurensninger. Vi ønsker å komme i gang så fort som mulig i løpet av høsten. Vi vil også vurdere tiltakene for å redusere utslippene av de fire gassene i sammenheng, sier seksjonsleder Eli Åsen ved seksjon for regionale forurensninger og transport i Miljøverndepartementet, som sammen med seksjon for klima og energi har det faglige ansvaret for det nye utvalget.

Utvalget skal forholde seg til fire gasser som Norge har forpliktet seg til å redusere eller stabilisere utslippet av. Det er CO₂ (klimaeffekt), SO₂ (sur

nedbør), NO_x (sur nedbør) og VOC (skade på vegetasjon), de tre siste fører også til skade på luftveiene.

Reforhandlinger

Det er tidligere opprettet interdepartementale utvalg for alle utslippstypene. Det pågår reforhandlinger av den såkalte Svovelprotokollen, her fungerer det interdepartementale utvalget for svovel som en støttegruppe. Reforhandlingen av NO_x-protokollen er i startfasen.

– Det er naturlig å se nasjonal oppfølging av de vedtatte målsetningene for utslippsreduksjoner og de internasjonale forhandlingene om utslippene i sammenheng. Vi vil se nærmere på både de enkelte utslippstyper og sammenhengen i mellom dem, sier Åsen.

Åsen vil ikke si noe om hvilke parter ut over de berørte departementer som er aktuelle for å delta i utvalget.

– Vi skal utføre et godt, faglig basert arbeid, ut over det vil jeg ikke kommentere hvem som skal delta, sier Åsen.

Faggrupper

Ingenting er endelig avgjort, men etter det N&M Bulletin erfarer ser det ut til at det vil bli opprettet et overordnet utvalg som både skal samordne tiltakene, og ha ansvar for forhandlingene for alle de fire gassene. Da vil det under dette legges fire faggrupper med ansvaret for å vurdere tiltakene for hver gass. Det er uklart hvilken rolle de etablerte interdepartementale gruppen skal ha i forhold til eventuelle faggrupper.

Ønsker utbygging i vernet vassdrag

En privat fosseier i Aust-Agder, tidligere stortingsrepresentant Øyvind Bjorvatn, ønsker å bygge opp igjen et nedlagt kraftverk i Vegårdsvassdraget. Problemet er at vassdraget er vernet. NVE har bedt Olje- og energidepartementet (OED) avgjøre saken.

RAGNHILD SVED

I OED går engasjementet i saken helt til topps. Statsråd Finn Kristensen har selv vært på befaring i vassdraget tidligere i sommer, etter invitasjon fra Bjorvatn.

Senere har en ny delegasjon med folk fra Miljøverndepartementet, Riksantikvaren, Direktoratet for naturforvaltning og OED også vært på befaring. OED avventer nå en uttalelse fra MD før de tar en endelig avgjørelse.

Vernet

Det var i 1980 at Øyvind Bjorvatn kjøpte industristedet Fosstveit, med alle rettigheter, med tanke på å få i gang ny virksomhet på stedet. Fosstveit kraftverk ble nedlagt i 1970. I 1986 ble vassdraget varig vernet i Verneplan III.

NVE mener at det av flere grunner er ønskelig med en opprustning av Fosstveit-anlegget, men mener at gjenoppbygging ikke kan tillates slik reglene er i dag. I forslaget til Verneplan IV åpnes det imidlertid for gjenoppbygging av kraft-

verk også i vernede vassdrag, men planen er ennå ikke behandlet i Stortinget. Det vil tidligst skje våren 1993.

Harald Solli i OED mener man kan finne hjemmel for oppbygging. Dersom man vurderer det slik at inngrepet ikke berører allmenne interesser, verneinteresser iberegnet, kan tillatelse gis etter Energiloven. Men tillatelse etter Vassdragsloven, som gir anledning til å sette vilkår for utbyggingen, er det etter NVEs vurdering ikke hjemmel for å gi. Det er også Solli enig i.

Gasshåp i Bodø

Til våren starter Bodø Energi prøveboring for å undersøke om det er lønnsomt å utnytte gassen fra byens søppelfylling. – Tallmaterialet så langt viser at prosjektet er lovende, sier Hans Otto Ingvaldsen i Bodø Energi til Natur og Miljø Bulletin.

Det finnes flere måter å utnytte metangassen fra søppelfyllinger på. Ingvaldsen tror energiverket vil lande på el-produksjon med varmegjenvinning. Gjennom varmegjenvinning skal det være mulig å varme opp 100 eneboliger eller 200 mindre leiligheter. I tillegg kommer altså el-produksjonen.

Foruten at metangassen gir energi, vil bodøværingene få flere gevinster med på kjøpet. Det blir langt mindre lukt fra fyllingen, det blir lettere å gjenplante den når den stenges og det blir mindre fare for brann og eksplosjon. Dessuten blir Bodøs bidrag til drivhuseffekten redusert. Det blir slutt på utslipp av metan fra fyllingen.

Takk for støtten!

 Norske Skog

 B&G

B & G REKLAMEBYRÅ

Postboks 5289 Majorstuen, 0303 Oslo 3
Telefon: (02) 55 81 95. Telefax: (02) 55 70 05.
Besøksadresse: Frognerveien 22.

 Gilde
Bøndernes Salgslag

Takk for støtten!

ØVRE EIKER
KOMMUNE

LANDBRUKS
SAMVIRKET

Jenssen & Borkenhagen/BBDO
Registrert Reklamebyrå
Akersgt. 8 - 0128 Oslo 1
Tlf. 11 21 05

OCEANOR

Oceanographic Company of Norway AS
PIR-SENTERET
N-7005 TRONDHEIM, NORWAY

Green Freeze slår ut KFK

Greenpeace har funnet et miljøvennlig alternativ til KFK i kjøleskap – i en nedleggingsstruet bedrift i det tidligere Øst-Tyskland. «En av de aller beste løsningene,» sier Kjartan Kramer ved Institutt for Kuldeteknikk i SINTEF om erstatningstoffet.

JON KNUT BERG

En blanding av butan og propan skal erstatte KFK i kjøleskap, mener Greenpeace, som har døpt det nye kjøleskapet «Green Freeze». Denne blandingen har ingen innvirkning på ozonlaget og bidrar heller ikke til drivhuseffekten. Isoleringen skal blåses opp med CO₂, noe som forutsetter tykkere isolasjon enn det som er vanlig i dag.

Kjartan Kramer sier til Natur og Miljø Bulletin at butan- og propanblanding er velkjent blant forskerne som en av de aller beste erstatningene til KFK. Han er ikke kjent med at andre enn den tyske bedriften DKK Scharfenstein har satt i

gang kjøleskapsproduksjon med denne blandingen.

Så langt så vel, men problemet kommer med energiforbruket. En test utført av miljømyndighetene i Tyskland viser at energiforbruket i «Green Freeze» ligger på 0,73 KWh pr. døgn. Det er for høyt til å møte kravene til Den Blå Engel, som er det offisielle tyske miljømerket, skriver bladet New Scientist.

Hvis ikke produsentene klarer å få ned energiforbruket, vil vinnningen gå opp i spinnningen.

– Det økte energiforbruket vil i løpet av kjøleskapets levetid produsere så mye CO₂ i oljefyrte kraftverk at drivhuseffekten av dette langt overskrider den effekten man ville ha

av utslippet av KFK ved kjøleskapets «død», sier Kramer.

Han tror imidlertid det vil være mulig å forbedre kjøleskapet, slik at energiforbruket blir redusert.

En annen innvending som har vært brukt mot blandingen av propan og butan, er at det er eksplosivt. Frykten er grunnløs, ifølge Kramer i SINTEF. Mengden som blir brukt i kjøleskapet er like liten som det en vanlig sprayflaske inneholder.

– Det finnes flere rapporter som dokumenterer at brennbarheten ikke innebærer noen reell fare, sier Kramer.

Greenpeace har samlet inn forhåndsbestillinger på 43.000 kjøleskap fra DKK Scharfenstein.

Vil sprengre ammunisjon i gruver

Forsvaret har skrevet kontrakt med firmaet Norwegian Ammunition Disposal (NAD) om sprengning av inntil 52.000 raketter, granater og miner i gruvene på Løkken Verk i Sør-Trøndelag. En søknad om tillatelse til prosjektet er nå til behandling i Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE).

RAGNHILD SVED

Hele partiet med ammunisjon skal etter planen være destruert innen februar 1994. Fram til jul skal det gjøres forberedelser til sprengningene, som skal starte ved årsskiftet og deretter pågå fram til februar 1994, opplyser oberst Steinar Jøssund i Hærens Forsyningskommando. Kostnadene vil være mellom fire og fem millioner kroner, ifølge Jøssund.

Luftmålinger

SFT krever ikke konsesjonsbehandling etter Forurensningsloven, men har pålagt NAD å gjøre målinger av utslippene til luft. Målingene er det SINTEF som skal stå for.

– Så lenge det bare er konsesjonell ammunisjon som skal sprenges, vil vi ikke bry oss, men vi avventer resultatet av målingene, sier Kari Kjønningen i SFT.

Ifølge Hans Jørgen Eriksen i DBE vil sprengningene medføre at det utvikles nitrose gasser og kullosid (CO) og noe CO₂. Det kan også dannes støv kontaminert med metaller, med både gassdannelsen og støv

regnes som uproblematisk, sier Eriksen.

– Det skal gjøres målinger, men vi forventer ikke store overraskelser. Gassdannelsen kan sammenliknes med det som skjer ved vanlig bergverksdrift, men mengdene vil bli relativt små, sier Eriksen.

Hemmelig

Søknaden fra NAD til DBE er unndratt offentlighet, og Eriksen viser til både Forvaltningsloven og Offentlighetslovens paragraf om hensyn til rikets sikkerhet og landets forsvar.

Kari Bjørnaas, styreformann i NAD, er også tilbakeholdende med opplysninger om prosjektet. Selskapets egne folk har sammen med SINTEF vurdert konsekvensene av utslippene til luft, men Bjørnaas vil ikke frigi denne utredningen nå. Når det gjelder framtidige planer for selskapet, sier Bjørnaas:

– Med dette prøveprosjektet for Forsvaret vil vi se om vi har funnet en god løsning, med tanke på permanent drift. Vi prøver å finne en bedre måte å destruere ammunisjon på enn dagens sprengning i friluft, som på Hjerkin, sier hun.

NAD leier graven av eier, som er Staten ved Næringsdepartementet. Bjørnaas er ansatt i Chr. Salvesen & Chr. Thams Comm. A/S, som er Orkla-konsernets næringsutviklingsselskap på Løkken. Dette selskapet eier 30 prosent av aksjene i NAD.

Dropper Hjerkin?

Etter at prøvepartiet er destruert, vil Forsvaret ta stilling hvor og hvordan man skal bli kvitt gammel ammunisjon framover, sier oberst Jøssund.

Oberst Per Bøthun ved Forsvarets Overkommando sa til Adresseavisen tidligere i sommer at sprengninger i andre deler av landet vil opphøre dersom opplegget på Løkken går i orden. Til nå har Forsvaret destruert ammunisjon i skytefeltet på Hjerkin, på Lista og i Lærdal. Jøssund sier at det ikke nødvendigvis er tanken å stoppe sprengningene på disse stedene.

– Gjennom prøvepartiet vil vi utvikle egen erfaring og kompetanse. Deretter må vi finne ut hva vi kan gjøre med egne krefter. Men det er ikke noe mål i seg selv å ha bare ett alternativ, sier han.

Takk for støtten!

NORSAS
AS NORSK SPESIALAVFALLSELSKAP

Pb 94, 1324 Lysaker
Tlf. (02) 73 08 40

NOKIA AS
Postboks 148
1362 Billingstad
Tlf.: (02) 98 10 05

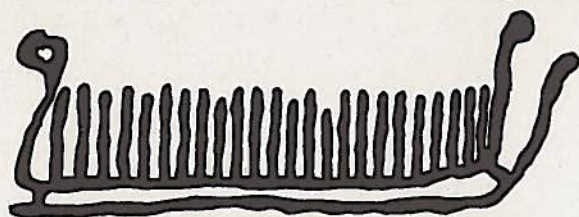

NORGES HYPOTEKINSTITUTT
CONRAD MOHR VEG 29
POSTBOKS 38 - 5032 MINDE - BERGEN
TLF. 05/28 32 25 - TELEFAX 05/28 71 60

Vi løser miljøproblemer
i jord, fjell og grunnvann.

NOTEBY
NORSK TEKNISK
BYGGKONTROLL A/S
RÅDGIVENDE INGENIØRER - MRIF
Wdm. Thranesgt. 75
Postboks 9810 lla. 0132 Oslo
Telefon (02) 20 41 00
Avdelingskontorer:
Fredrikstad, Skien, Kristiansand,
Stavanger, Bergen, Trondheim,
Tromsø.

VI VINNER IGJEN

25. SEPTEMBER
OSLO SPEKTRUM

MARI BOINE • JAN EGGUM • BJELLEKLANG • LØGNASLAGET • SAVAGE ROSE • HÅKON AUSTBØ • KIRSTEN BRAATHEN BERG • HONNDALSTAUENSE • SIDSEL MØRCK • TOVE KAROLINE KNUSEN • GEIR LYSTRUP • YMSAMMEN • HELGA BOTN • IVAR ANTON WAAGAARD • BJØRG VÆRNES • FINN SCHAU • EDVARD HOEM • SUPER DJEMBE KAHN • KORET "FOLKETS RØST" MED: ELDAR NILSEN • TONE KRUSE • TROND HALLSTEIN MOE • KNUT JØRGEN MOE • IVAR GILHUS • NINI RITZAU • MFL

KL. 18.30 FESTFORESTILLING

Nei til EF inviterer til festforestilling i Oslo Spektrum. Vi markerer at det er 20 år siden folkeavstemningen da det norske folk sa nei til EF.

KL. 21.00 FAKKELTOG MOT EOS

Fakkeltog rett etter festforestillingen fra Oslo Spektrum til Stortinget.

BILLETTER TIL FESTFORESTILLING

Billettpris fra 100,- til 250. På alle landets postkontorer, Grønn linje 050 33133 og Oslo Spektrum, tlf.: 02 - 17 80 50. Billetter kan også fåes ved henvendelse til Nei til EF's fylkeslag. Noen fylkeslag arrangerer også fellesturer til Oslo. Rabatt for store grupper.

NEI TIL EF

TA MED
LØMME-
LYKTI

Originaler for reproduksjon

Disse originalene kan brukes av trykkerier etc. som kan forstørre/forminske etter behov

elf aquitaine
norge a/s

Nidar Bergene reduserer
energiforbruket med ca.

400.000 kr pr. år med
sitt nye varmepumpeanlegg.
Kvalifisert energi- og miljørådgivning lønner seg

GJETTUM AS

Trondheim - Oslo - Levanger - Stjørdal

Naturmetode mot olje

NSB og SFT setter nå i gang et forsøk med å bruke naturlig forekommende mikrober i kampen mot oljebasert grunnforurensning.

Forsøket skal foregå på NSBs nedlagte impregneringsverk ved Lillestrøm. Her er grunnen forurensset av diesel og kreosot, som er et kreftframkallende stoff i tjære. Aquateam skal stå for den faglige gjennomførin-

gen av forsøket, som skal vare i ett år. Prosjektet går ut på å konsentrere forurensningen gjennom såkalt flotasjon for så å la naturlig forekommende mikrober bryte ned kreosoten.

KAN NORSKE NÆRINGS-
LIVSFOLK, MARKEDSFØRERE OG REKLAME-
BYRÅER TA PLESS I VIRKELIGHETEN - OG GJØRE NOE MED DEN?

Møtet starter fredag 2. oktober kl. 21.00 og det skal vare til det slutter! (Mat ca. 02.00 + Jørn Hoel & Hoodlums). Du treffer m. flere miljøvernminister Thorbjørn Berntsen, Erik Dammann, prof. Arne Næss, Øystein Dahle - Worldwatch Norden, Robert Hull - EF-kommisjonen, John Elkington - Sustain Ability og miljøsejer fra Body Shop og Colgate Palmolive. Anne Grosvold og Petter Nome holder flyten i det hele. Dramaturgi Stein Winge.

RING HELP ARRANGEMENT-SERVICE PÅ TELEFON 02/54 60 90
FOR PÅMELDING/BROSJYRE. PRIS KR. 1.992,-.

3 TIMER FØR MIDNATT

Et samarbeid mellom Reklamebyråforeningen og Grønt Arbeidsliv

Det var lite nytt å spore i miljøkapittelet da Gro Harlem Brundtland la fram utkastet til Arbeiderpartiets nye program i forrige uke. På et par punkter var det til og med en svekkelse av miljøprofilen i forhold til tidligere program.

JON KNUT BERG

Harlem Brundtland var under presentasjonen ivrig etter å understreke at et partiprogram ikke inneholder konkrete løfter, men skal være en visjonær rettleider for framtidig innsats. Men som sådan var miljøkapittelet en skuffelse. Her var det så godt som intet nytt i forhold til forrige partiprogram for perioden 1990 til 1993.

Det nye programmet peker ut fire hovedområder for miljøpolitikken: energiøkonomiseringen skal oppmuntres ytterligere, det skal drives en helhetlig og langsiktig avfallspolitikk, en større del av transporten skal foregå med kollektivtrafikk, og muligheten til et aktivt friluftsliv skal sikres. Alle disse punktene var også

sentrale i det forrige programmet.

Mest konkret er programmet på avfallssiden. Her signaliseres det også en nytenkning i forhold til forrige program. Det skal komme en avgift på avfallsbehandling som ikke er miljøvennlig. Gjenvinning skal bli mer fordelaktig økonomisk.

Mer generelt sier programmet at den økonomiske veksten skal endre innhold. Vekst skal ikke være et mål i seg selv. Dette er etterhvert blitt en velkjent AP-melodi, og det er heller ikke noe nytt i forhold til forrige program, der det het at veksten skal skje innenfor en økologisk forsvarlig ramme.

Lavere tempo

På tre områder signaliserer det nye programmet en svekkelse av ambisjonene i forhold til

forrige program. I det nye blir det understreket at miljøavgiftene ikke må føre til ulemper for norsk næringsliv i konkurransen med utlandet. Et slikt forbehold ble ikke tatt sist. Da het det: «Arbeiderpartiet vil systematisere og øke bruken av avgifter på miljøødeleggende stoffer og produkter. Avgiftsatsene skal øke med økende forurensning og miljøskade.» Punktum slutt.

Dessuten blir konflikten mellom arbeidsplasser og miljø sterkere understreket i det nye programmet. «En miljøpolitikk som forårsaker arbeidsledighet undergraver miljøvernet», står det. Sist var vinklingen nærmest omvendt. Da het det at «I enkelte tilfeller kan det oppstå konflikt mellom miljø og arbeidsplasser. Men det er bare en miljøvennlig produksjon som kan sikre vårt livsgrunnlag.»

I det nye programmet skapes det også usikkerhet om størrelsen på den framtidige u-hjelpen, mens i forrige program ble slått fast at det daværende nivået skulle opprettholdes.

Dobbeltbunnet

Ordet miljø går igjen i hele programmet. Men miljø blir ikke konsekvent prioritert. Det sies ingenting om at tempoet i oljeutvinningen skal bremses, og det kommer ingen signaler om at veibyggingen skal reduseres i forhold til i dag.

På den annen side slås det fast at Norge skal oppfylle målsettingen om å stabilisere CO₂-utslippene innen år 2000. Dermed skulle tvilen om APs ambisjoner på dette felt være borte.

På spørsmål fra Natur og Miljø Bulletin om betoningen av miljø i programmet vil bety økte statlige overføringer til miljø saker i årene framover sa Harlem Brundtland:

– Det er ikke om å gjøre å bevilge flest mulig milliarder over statsbudsjettet. Miljøvernet skal integreres i samfunnsutviklingen, slik at det blir en bærekraftig utvikling i all virksomhet. På denne måten skal miljøinnsatsen styrkes, sa hun.

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 500,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 350,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 180,-
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
porto.

SVARSENDING
Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5